

Preveč ali premalo zahtevni starši ter kako od otroka zahtevati ravno prav?

Piše: **Darja Gebert**

Nedelja, 23. 1. 2022, 6:03

Vir: Shutterstock

Z rojstvom otrok so nam naenkrat v roke položene odgovornosti, za katere nimamo izkušenj, niti opravljenih izpitov. Vse, kar vemo, je, vsaj v večini primerov, da imamo neomajno ljubezen do njih. Želimo jim najbolje, želimo biti dobri starši in iščemo najrazličnejše vzgojne metode, ki jih bodo vodile v zadovoljno odraslost. Pri vzgoji bodisi sledimo izkušnjam lastnega otroštva, kjer je bilo veliko omejitev in strukturiranega dela, usmerjenega k ciljem, ali pa vzgoji, kjer nam je bilo vse dovoljeno in nam je bila prepuščena vsa svoboda izbire, ne glede na to ali smo ji bili dorasli ali ne. Lahko pa tudi vzgojo podredimo sodobnim trendom po več, bolje in lepše ter od otrok pričakujemo popolnost...

A pomembno je, da izkušnjam, znanjem in vplivu okolice navkljub, oblikujemo svojo filozofijo vzgoje in se po najboljših močeh trudimo, da ravnamo v dobro otrok. Vsi si namreč želimo, da bodo odrasli v samostojne, dostojanstvene in zadovoljne posameznike, odprte za drugega in stvarstvo.

Če zahtevamo premalo

Otroke moramo naučiti, da svet ni pravljica, ni le ugodje, ne-delo in prelaganje odgovornosti, pač pa trud, odrekanje in vztrajanje. Pot v hrib, ki pa je navadno nagrajena z lepim razgledom.

”Kar otrok zmore, mora!” pogosto pravi Karel Geržan. Otrokove pravice so, da ne delamo stvari namesto njega in mu starosti primerno dajemo različne naloge in odgovornosti. Če se nam otrok smili, ker ima že tako naporno šolsko delo, kot je pogosto slišati, in mu ne damo odgovornosti, da s svojim delom sooblikuje družinsko vzdušje, mu odvzamemo pomembno izkušnjo ponosa in občutka za skupnost. Ne podcenjujmo njegovih zmožnosti! Če to počnemo in od otroka zahtevamo manj, kot zmore, se bo ob sovrstnikih, ki so vešči stvari, za katere sami slišijo, da so premajhni, preveč nerodni ali ne znajo, lahko počutili manj vrednega.

Otroci so po naravi užitarji. Ne vedo, kaj je nujno za njihov razvoj, vedo pa, kaj je prijetno. Če starši delamo vse namesto njih, jim sporočamo, da jim neprijetnih opravil ni treba početi. Če pa želimo, da bodo v odraslosti samostojni, je edina pot, da jih naučimo spoprijemati se tudi z neprijetnimi opravili. Naučiti jih moramo, da svet ni pravljica, ni le ugodje, ne-delo in prelaganje odgovornosti, pač pa trud, odrekanje in vztrajanje. Pot v hrib, ki pa je navadno nagrajena z lepim razgledom.

Če zahtevamo preveč?

Pretežkim in prezahtevnim nalogam otroci pogosto ne bodo kos. Povečevale jim bodo stiske in jih krepile v občutku, da niso dovolj dobri. Če naših zahtev ne bodo mogli uresničiti, bo zmanjkalo priložnosti za pohvalo in kljub trudu, bodo pogosto slišali, da ni dobro in naj se bolj potrudijo.

Pogosto se zgodi, da si taki otroci tudi sami kasneje postavljajo cilje, ki jih ne zmorejo doseči in tako nehote dodajo olja na ogenj njihovega občutka nesposobnosti. Starši, ki od svojih otrok zahtevajo ‘hitreje, višje, močnejše’ imajo tudi sami lahko izkušnjo, da nikoli ni bilo dovolj dobro in tako pomanjkanje ponosa in pohvale nezavedno iščejo v uspehih svojih otrok. Tako se lahko zgodi, da otroke, s ciljem zadovoljiti lastne nerazrešene stiske preteklosti, že zelo zgodaj vpisujejo v aktivnosti, ki si jih ti ne želijo, bi si jih pa starši izbrali, če bi ‘bili še enkrat otroci’.

Kaj se zgodi, če zahtevamo preveč in so otroci preobremenjeni?

Če se otrokom naloži preveliko breme, kar je lahko v smislu številnih obremenitev, zaradi katerih jim primanjkuje prostega časa, ali pa preveč v smislu doseganja uspehov in popolnosti, se jih lahko pahne v stisko. Spopadajo se z občutkom, da ne obvladajo več vseh zahtev. Stiske se lahko odrazijo na telesu v obliki najrazličnejših motenj. Govorimo o dolgotrajni žalosti, razdražljivosti, potrnosti in pomanjkanju interesa.

Postavljanje ciljev ni nič slabega, ravno nasprotno. Tudi naravnost k odličnosti npr. v šoli ne terja davkov, če je to cilj, ki so si ga otroci že v začetku leta sami postavili in smo se o njem pogovorili. Poleg morajo (v sodelovanju s starši) določiti tudi količino dela, ki so ga je v izpolnitev cilja pripravljeni vložiti. Tako tudi sebi dajo odgovornost, da že od začetka sledijo ciljem in ne v zaključku leta mrzlično porablajo zadnje atome energije in iščejo priložnosti, da bi si zvišali ocene. Pomembno je, da si zastavljen cilj želijo doseči otroci in ne mi! Tudi obšolske dejavnosti so koristne, dokler so to dejavnosti, v katerih otroci uživajo, kjer se gradi njihova samopodoba, občutek lastne vrednosti in vztrajnost. Ko pa postanejo obšolske dejavnosti naša izbira (ker mi vemo, kako pomembno je tovrstno znanje za otroke, npr. učenje jezikov ali znanje inštrumenta), pa otrokom predvsem dodajamo stres, ki ne pripomore k njihovi uspešnosti.

Najpomembnejše, kar morajo otroci vedeti, je, da naša ljubezen do njih ostaja nespremenjena, ne glede na njihove uspehe in rezultate.

Ne pozabimo otrok tudi pohvaliti in spodbuditi! Otroci v procesu odraščanja in učenja niso prepričani, ali delajo prav, zato rabijo naše spodbude in pohvale, ki so podpora temu, kar počnejo. Pohvalimo njihovo vedenje, trud, njih same in njihove lastnosti. S pohvalo in spodbudo krepimo njihovo samopodobo. Pride čas, ko bo otrok sebe poimenoval z besedami, ki jih je slišal in poslušal prihajati iz naših ust. Spodbujajmo tudi takrat, ko ne gre, ko jim spodleti, ko so poraženi. Dajmo jim vedeti, da je tudi to sestavni del uspeha, sestavni del življenja. In da je to del, ki tudi mine. Pohvalimo njihov trud, ne glede na rezultat in dovolimo jim, da kdaj pač ni njihov dan, da ne gre in se ne zmorejo smejati ali biti aktivni in produktivni.

Odličnost je dosegljiva, popolnost pač ne!

Za nas in za otroke. Vsako drugačno prepričanje je zanikanje stvarnosti. Priznanje lastnih napak in nepopolnosti ter opravičilo otrokom, kadar smo ravnali narobe, sprosti napetost in zbuja spoštovanje in avtoriteto, istočasno pa otrokom daje dovoljenje, da se ne počutijo, da so manj vredni. In najpomembnejše, kar morajo otroci vedeti, je, da naša ljubezen do njih ostaja nespremenjena, ne glede na njihove uspehe in rezultate.

Vsi starši smo samo ljudje. In čeprav se v večini primerov trudimo delati dobro, nam vedno ne uspe. Polomimo ga in to si moramo priznati in v tem se moramo sprejeti. Ko se zavedamo svojih napak, jih sprejmemo in zanje prevzamemo odgovornost na način, da jih ne ponavljamo, smo najboljša potrditev otrokom, da jim ni potrebno vselej biti popolni, uspešni in najboljši. In smo vzor, kako se s porazi soočiti. Človeško je delati napake. Slednje so največje učiteljice.